

Наукoвi перспективи
Видавничa гpупa

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

***Svazek XXXI mezinárodní
kolektivní monografie***

*Česká republika
2023*

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „Vědecká perspektiva“

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XXXI mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2023

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences (Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration" (Kyiv, Ukraine)*
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

31- th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2023

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)
C91

Vydavatel:
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 32/2023 ze dne 8. Smět 2023)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači
Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republiky)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbaijan);
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplíce, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen
Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie
věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevská - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XXXI. Díl mezinárodní kolektivní monografie /
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut
s.r.o., 2023. str. 453

Svazek XXXI mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a
rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy;
provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní
rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

*Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah
a pravopis materiálů.*

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023
© Publishing Group „Vědecká perspektiva“, 2023
© autoři článků, 2023

OBSAH

PŘEDMLUVA

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA

- §1.1 *УКРАЇНІ ЗАГРОЖУЄ ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА* **10**
(Романенко Є.О., Збройні сили України, Федосова В. Е.,
Національна академія внутрішніх справ)

ODDÍL 2. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE

- §2.1 *HARNESSING CLOUD TECHNOLOGIES FOR
FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION AMONG MASTERS
IN ENERGY ENGINEERING* **21**
(Nykyporets S.S., Vinnytsia
National Technical University)

- §2.2 *ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІО-
НАЛЬНОГО КОЛОРИТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ* **56**
(Купцова Т.А.,
Український державний університет науки та
технологій, Колієва І.А., Український державний
університет науки та технологій)

ODDÍL 3. PRÁVNÍ VĚDY

- §3.1 *РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МИТНИЦІ* **66**
(Романенко Є.О., Збройні сили України, Непомнящий
О.М., Національний авіаційний університет)

- §3.2 *ДИСКРЕЦІЯ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ* **99**
(Корж І.Ф., Державна наукова
установа «Інститут інформації, Кірієнко В.М., Інститут
інформації, безпеки і права НАПрНУ)

- §3.3 *ВИКОРИСТАННЯ ФЕЙКОВИХ АКАУНТІВ ЯК
ІНСТРУМЕНТ ІПСО ПІД ЧАС ВІЙНИ* **99**
(Левін О.Л.,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх
справ)

§2.2 ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КОЛОРИТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ (Купцова Т.А., Український державний університет науки та технологій, Колієва І.А., Український державний університет науки та технологій)

Вступ. У сучасному світі глобалізованому світі питання культурної асиміляції стає все більш актуальними, у той же час збереження національної ідентичності та культурних традицій є важливим викликом сьогодення. Література як важлива складова культурного простору є одним із важливих засобів передачі національного колориту та унікальних особливостей певної культури. Переклад літературних творів - це складний і творчий процес, який вимагає від перекладача знання не тільки мови, але і культури, традицій та ідіом своєї країни. Передача національного колориту при перекладі є важливим елементом збереження національної ідентичності та культурного надбання. велику роль у створенні та підтримці національної ідентичності та культурної Українська література, яка має багату історію та культурні традиції, відіграє спадщини країни.

Виклад основного матеріалу. Дослідники розглядають національний колорит як невід'ємну частину національної культури, що передається через різні види мистецтва, літератури, мови та інші складові культури. Так К.Г. Юнг пише, що національний колорит — це «сукупність рис, які надають виразність і відмінність національному мистецтву, національним костюмам, національній музиці, національній літературі, національній фразеології та іншим проявам культури народу» [1, С. 47]. Національний колорит є досить нелегким поняттям для розуміння, так як включає різноманітність складових, які відрізняють культуру певного

народу від інших народів, надаючи притаманні лише цій культурі риси, характеристики та ознаки, цим самим визначаючи певну національну ідентичність та самотність.

Не викликає сумніву, що відображення національного колориту під час перекладу викликає ряд проблем, оскільки вимагає як ретельного вивчення культури оригінальної та цільової мов, так і вміння враховувати культурні відмінності та уникати виразів, непритаманних певній культурі [2, С. 72]. Дж. Холл цілком слушно підкреслює, що національний колорит передбачає «культурні відмінності, які виходять за межі лексики та граматики і поширюються на культурні нюанси, традиції, звичаї і особливості поведінки» [3, С. 23]. Д. Джонсон зазначає, що національний колорит включає «усі особливості, які відрізняють дану культуру від інших, такі як мова, національні символи, традиції, звичаї, релігійні уявлення та соціальні структури» [4, С. 48]. Ці особливості можуть включати як вербальні, так і невербальні елементи комунікації, такі як звукові особливості мови, лексичні та граматичні особливості, міміку, жести та інші елементи. Окрім того, національний колорит включає в себе історичні, соціальні та культурні контексти, які формують національну ідентичність народу [5, С. 89].

Розуміння національного колориту є важливою складовою під час перекладу літературних творів, оскільки воно допомагає точно передати особливості, атмосферу та відносини, які змальовуються в оригінальному тексті. За словами О. М. Лебідь, національний колорит – це «комплексний феномен культури, який включає в себе не тільки елементи мови, але й інші складові культури, зокрема звичаї, традиції, вірування, спосіб життя» [6, С. 9].

Проте О. М. Трофімова підкреслює, що поняття національного колориту може мати різне значення для різних груп науковців, у залежності від їхньої спеціалізації.

Наприклад, для лінгвістів національний колорит може означати вживання специфічних слів і висловів, для етнографів – традиції та звичаї народу, а для фольклористів – народну творчість та легенди [7, С. 38].

За словами Е. Леві-Строса, національний колорит активізується в «типових рисах, що властиві культурі даного народу, виражених у його різних проявах, таких як мова, мистецтво, обряди та традиції» [8, С. 42]. Національний колорит передає відчуття унікальності і особливостей культури народу, а також його ідентичність. При перекладі врахування національного колориту може допомогти передати ці відчуття та ідентичність в оригінальному творі. Проте, національний колорит також може бути складним і неоднозначним поняттям, оскільки він відображає історію, традиції, звичаї та особливості культури народу, які можуть змінюватись у часі та залежати від контексту [9, С. 29]. Тому перекладачі повинні бути уважними та чутливими до культурних відмінностей задля точної передачі національний колориту та збереження автентичності тексту. Також важливо зазначити, що національний колорит не є статичним поняттям, він змінюється у часі під впливом різноманітних факторів, таких як глобалізація, міжнародні професійні та культурні контакти тощо.

Згідно з визначенням Х. Чена, національний колорит може бути відображений у «виборі слів, відтінках вживання слів, фразеології, синтаксису, пунктуації, інтонації, ритму, темпу, звукових сигналах, ритуалах і обрядах, архітектурі, декораціях та іншій символіці, які відображають унікальні характеристики даної культури» [10, С. 37]. Це відображає більш широкі аспекти культурної ідентичності, такі як спосіб мислення, підходи до життя, ментальність та релігійні переконання, які можуть бути виражені через мову та культурні звичаї [11, С. 52].

За словами В. В. Петрової, національний колорит відображається в багатьох аспектах мови, включаючи лексику, граматику, виразні засоби та стилістику. Лексика може відображати національну культуру та традиції, а також може включати терміни, які є специфічними для даної культури [12, С. 36]. Наприклад, в українській мові є багато слів, які відображають національні звичаї та традиції, наприклад, «вишиванка», «коса», «гопак», «гречка», «сало» тощо.

Як уже зазначалося вище, одним із важливих аспектів національного колориту є мова. В. С. Рябчук зазначає, що мова є найбільшою скарбницею культурних надбань народу та головним інструментом вираження національного колориту [13, С. 67]. Вона передає культурні цінності, традиції та звичаї народу, що і викликає певні труднощі у перекладача. Національний колорит може відображатись в лексиці, фразеології, а також в граматиці та стилістиці мови. Для прикладу, українське слово «паляниця» несе в собі культурне навантаження пов'язане з пшеничною хлібиною «символом щастя і добробуту господи, гостинності, прихильності, ритуальний та обереговий знак» пов'язаний з українською народною традицією та історією, що може бути складним та незрозумілим для передачі в інші мови [14, С. 334]. Інший приклад слово «хустка» – «символ прихильності, любові, вірності, прощання, скорботи» [14, С. 573]. Звичайно, для перекладача іншомовної культури буде дуже складним питанням вірно перекласти та зрозуміти значення цього слова ще й з огляду на те, що воно вживається в різних контекстах життєвих обставин.

У польській мові слово «polskość» — дуже ємне і водночас доволі розпливчате поняття, у польських тлумачних словниках його визначають як «приналежність до польської нації», набір характеристик, специфічних для поляків, Польщі чи чогось польського, «факт, що щось є

польським: має польське походження, належить до Польщі, належить до польської культури», «стереотипні риси, що, як вважається, притаманні полякам», «польська ідентичність, відчуття та маніфестація належності до польської нації, самоідентифікація з Польщею, поляками». Перекласти весь цей комплекс понять одним словом принципово неможливо, тому перекладачі часто так і пишуть кирилицею – «польськість», поступово вводячи це слово в українську мову. Немає в українській мові й точного аналога слова

«rodzeństwo» – «діти одних і тих самих батьків по відношенню один до одного». Тому знову доводиться перекладати кількома словами, залежно від контексту: «брат і сестра», або «брат і сестри», або «брати і сестра», або «брати і сестри».

Вважається, що одним із ефективних способів передачі національного колориту в перекладі є використання культурних норм. Як відзначає О. В. Задорожна, культурні норми можуть містити в собі «знання про культурні цінності, традиції, вірування, моральні норми, соціальні звичаї та знайомство з духовними та матеріальними сторонами життя народу» [15, С. 78]. Ці норми передаються з покоління в покоління та є необхідним компонентом національної ідентичності.

Культурні норми можуть бути відображені у виразах, ідіомах, прислів'ях та інших виразних засобах мови. Наприклад, у народній колисковій «На калині мене мати колихала» метафоричний образ калини відображає красу та молодість, а от у народній пісні «Ой у лузі червона калина» – волю, незламність та невмирущість Української державності та народу України. Цей асоціативний образ калини є актуальним наразі, а її червоний колір також символічний – кров наших воїнів у запеклій боротьбі з ворогом.

«Крім того, при передачі національного колориту при перекладі можна використовувати інші виразні засоби, такі

як порівняння, епітети, метафори, ідіоми, цитати та інші. Наприклад, український письменник Іван Франко в своїй поемі «Мойсей» описує пісню, яку співає молода єврейка, використовуючи метафору «щебетання дрібних пташок», що символізує красу та чистоту її голосу [16, С. 38].

Проте, використовуючи такі виразні засоби, слід пам'ятати про необхідність дотримання культурних норм та уникати тих, які можуть бути невірні сприйнятими у цільовій культурі.

Тому для передачі національного колориту при перекладі важливо також користуватись спеціалізованими словниками та довідниками, які містять інформацію про традиції, звичаї, обряди та інші культурні особливості країн, які є предметом перекладу. Це може допомогти перекладачеві зрозуміти той контекст, у якому вживається те чи інше слово чи вираз, і відобразити в перекладі національний колорит.

Проте, окрім використання спеціалізованих словників, для передачі національного колориту в перекладі можуть використовуватися й інші методи, наприклад, контекстний переклад. Цей метод полягає в тому, що перекладач повністю аналізує контекст вихідного тексту та визначає, який саме сенс вкладено в той чи інший вислів. Але знову ж, перекладач повинен мати розуміння культурних особливостей країн, між якими відбувається переклад.

Крім того, існує ризик втрати аутентичності та оригінальної ідентичності тексту при застосуванні культурних адаптацій у перекладі. За словами Д. Гаррісона [17], перед застосуванням культурних адаптацій у перекладі, необхідно збалансувати збереження оригінальної ідентичності тексту та його зрозумілості для читачів цільової культури.

Приведемо та проаналізуємо кілька прикладів та методів, які використовують перекладачі, щоб передати

культурний контекст, особливості мови та емоційний настрій оригінальних текстів. *«Гетьман Богдан Хмельницький, лідер повстання проти польської шляхти, став символом української боротьби за незалежність»* [18, С. 92]. «Hetman Bohdan Khmelnytsky, leader of the rebellion against the Polish nobility, became a symbol of the Ukrainian struggle for independence». У реченні досить вдало передано національний колорит, підкреслюється вагомість значимість постаті Богдана Хмельницького для української історії. Збережено історичний контекст та культурну сутність завдяки використанню методів культурної адаптації та вибору еквівалентів наступних назв і термінів: «гетьман» (Hetman) та «польська шляхта» (Polish nobility). Також активізований метод розуміння цільової аудиторії шляхом передаючи ідеї боротьби за незалежність таким чином, що англомовні читачі можуть вірно зрозуміти речення та вкладений в нього контекст. Інформацію адаптовано до контексту міжнародної аудиторії, зберігаючи при цьому авторський стиль та відтінки української культури. В результаті, успішно збережено національний колорит у перекладі, передаючи ідею про важливість боротьби за незалежність України та символіку постаті Богдана Хмельницького. *«Козацтво, мала держава України в XVI-XVIII століттях, було відоме своєю військовою майстерністю та непокорю перед ворогами»* [19, С. 56]. «The Cossack state of Ukraine in the 16th-18th centuries was known for its military prowess and defiance against enemies».

Речення вдало передає національний колорит, збережений історичний контекст та культурна самобутність українського козацтва. Використано методи культурної адаптації та еквівалентів для передачі ідеї військової майстерності та духу непокорності, характерні для українського козацтва, що допомагає англомовним читачам

краще зрозуміти значення козацтва в історії та культурі України.

«Серед зелених гаїв і густого лісу стояла горда лелека, висока та підтягнута, немов символ української природи» [20, С. 132]. *«Amidst the green groves and dense forest stood a proud stork, tall and erect, as if a symbol of Ukrainian nature»*. У цьому реченні вдало відтворено настрій та образи оригінального тексту, зберігаючи національний колорит. Атмосферу української природи передано через використання відповідних еквівалентів, таких як «green groves» (зелені гаї), «dense forest» (густий ліс) та «proud stork» (горда лелека). В аналізі перекладу можна відзначити, що є розуміння цільової аудиторії, враховуючи їхні культурні та мовні особливості. Застосовано культурну адаптацію для передачі українського національного колориту, акцентуючи на символіці лелеки як символу української природи. Таким чином, переклад речення відображає гармонійну єдність з оригіналом та забезпечує зрозумілість та доступність інформації для англомовних читачів.

Висновки. Отже, передача національного колориту при перекладі є складним завданням, що вимагає високого рівня знань про обидві культури та розуміння їхніх традицій та контексту. Перекладач повинен бути уважним до культурних особливостей, що можуть відрізняти одну культуру від іншої, таких як релігія, історія, соціальні норми, традиції, національні свята та події, а також до особливостей мови, таких як метафори та ідіоми. Під час перекладу передача національного колориту є важливим завданням, адже саме він є тим фактором, що робить переклад неповторним та багатогранним. Більш того, переклад є не просто заміною слів однієї мови на інші, але й передачею авторської ідеї та емоцій.

Збереження оригінальної культурної ідентичності не завжди можливо без застосування культурних адаптацій. У деяких випадках, рішення залишити текст без змін може призвести до того, що цільова аудиторія не зрозуміє або буде неправильно сприймати певні культурні складові оригінального тексту. Тому вибір методу передачі національного колориту є дуже важливим. Вибір методу може залежати від багатьох факторів, таких як жанр та тематика оригінального тексту, а також від особливостей цільової культури.

Список використаних джерел:

1. Jung C.G. Man and his symbols. London: Aldus Books, 1964. 320 p.
2. Нікішина І.О. Особливості передачі національного колориту в перекладі. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2015. Т. 144. С. 42-48.
3. Hall E.T. Beyond culture. Anchor Books, 1976. 256 p.
4. Johnson D. Understanding culture. Sage Publications Ltd, 2008. 232 p.
5. Холл Дж. Тілесні системи культури: процеси взаємодії комунікації. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2008. 416 с.
6. Лебідь О. М. Теорія та практика перекладу: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 256 с.
7. Трофімова О. М. Поняття національного колориту в контексті сучасної науки. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки*. 2015. Вип. 144. С. 37-42.
8. Lévi-Strauss C. The View from Afar. Chicago: University of Chicago Press, 1985. 248 p.

9. Venuti L. The Translation Studies Reader. New York: Routledge, 2004. 560 p
10. Chen H. Intercultural Communication Competence. Encyclopedia of Intercultural Competence, 2016. PP. 1-8.
11. Holliday A. Intercultural communication and ideology. Sage Handbook of Intercultural Competence, 2010. PP. 23-36.
12. Петрова В. В. Особливості перекладу національного колориту української мови у французькому перекладі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2012. № 1032. С. 36-39.
13. Рябчук В.С. Культурні аспекти перекладу: мова, національний колорит, ідеологія. Мова і культура: питання теорії та практики : зб. наук. пр. К.: Академвидав, 2006. Вип. 9. С. 65-69.
14. Войтович Валерій Українська міфологія. К.: Либідь, 2005. 664 с.
15. Задорожна О.В. Теорія перекладу: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
16. Франко І. Національне питання в Галичині: Статті та нариси. Львів, 1991. 457 с.
17. Гаррісон Д. Культурні аспекти перекладу: Підручник для студентів філологічних спеціальностей. К.: ВЦ «Академія», 2008. 224 с.
18. Руденко О. Історія України: від давніх часів до сучасності. Київ: Наша країна, 2018. 356 с.
19. Поляков О. Українське козацтво: історія та культура. Львів: Апріорі, 2017. 420 с.
20. Матіос М. Крила вітру. М. Матіос. Чернівці: Книги-XXI, 2015. 180 с.

